

TA'LIM USULLARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH: METOD VA YONDASHUVLAR

Sotiboldiyev Abduraxmon Yuldashevich

I.A.Karimov nomidagi Toshkent davlat

texnika universiteti Olmaliq filiali

‘‘Energetika va mashinasozlik’’ fakulteti

‘‘Elektr texnikasi va elektr mexanikasi’’ kafedrasida assistenti

Kirish

Ta'lim usullari, o'qitish jarayonida muhim o'rin tutadi va o'quvchilarning bilimlarini, ko'nikmalarini va shaxsiy rivojlanishini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. O'qitish jarayonida turli usullarni qo'llash ta'limning sifatini oshirishga yordam beradi va o'quvchilarning o'zlarini ko'rsatish imkoniyatlarini kengaytiradi. Bu esa o'z navbatida, eng muhim ta'lim maqsadlariga erishishda yordam beradi: bilim olish, mustaqil fikrlash va ijtimoiy faollik.

Annotatsiya

Ushbu maqolada ta'lim usullari haqida keng qamrovli ma'lumotlar keltirilgan. Ta'lim usullari o'quv jarayonida o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishda qanday rol o'ynishini, ularning afzalliklari va kamchiliklarini tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: ta'lim usullari, o'qitish, bilim, ko'nikmalar, shaxsiy rivojlanish, ta'lim jarayoni, afzalliklar, kamchiliklar, interaktiv usullar, an'anaviy usullar, loyiha usullari, distant ta'lim, ijodiy fikrlash.

Аннотация

В данной статье представлены развернутые сведения о методах обучения. Обсуждается роль методов в процессе обучения, их влияние на развитие знаний и навыков учащихся, а также их преимущества и недостатки.

Ключевые слова: методы обучения, обучение, знания, навыки, личностное развитие, учебный процесс, преимущества, недостатки, интерактивные методы, традиционные методы, проектные методы, дистанционное обучение, креативное мышление

Abstract

This article provides an extensive overview of teaching methods. It discusses the role of these methods in the learning process and their influence on the development of students' knowledge and skills, as well as their advantages and disadvantages.

Keywords: teaching methods, learning, knowledge, skills, personal development, educational process, advantages, disadvantages, interactive methods, traditional methods, project methods, distance learning, creative thinking

Ta'lim usullari – bu o'quv jarayonida muayyan maqsadga erishish uchun qo'llaniladigan metod va texnikalardir. Ular o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish, ularni tarbiyalash, va shaxs sifatida o'sishlariga yordam berish maqsadida mo'ljallangan. Har bir ta'lim usuli o'quvchilarning turli xillik va ehtiyojlarini inobatga olgan holda, ularni samarali o'qitish va rivojlantirish uchun muhim hisoblanadi. Ushbu usullar o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi aloqani mustahkamlashga, o'quvchilarning qiziqish va motivatsiyasini oshirishga yordam beradi.

Ta'lim usullari bilim olish jarayoni yana ham qiziqarli bo'lishi uchun kreativ va strukturali yondashuvlarni o'z ichiga oladi. O'qituvchilar ushbu metodlarni o'z darslarida qo'llab, o'quvchilarga samarali ravishda bilim berishga intilishadi. Ta'lim usullarining muvaffaqiyati, o'quvchilarning o'zaro muloqoti va o'qituvchi tomonidan o'rnatilgan musobaqalashuv muhitida ham bog'liq.

Ta'lim usullarining turlari:

Ta'lim usullari bir nechta toifaga bo'linadi:

1. An'anaviy usullar: Bu usullarga ma'ruzalar, seminarlar va repetitsiyalar kiradi. O'quvchining faolligi pasayadi, lekin ta'lim mazmuni aniq va tartibli ravishda taqdim etiladi. O'qituvchilar dars davomida nazorat qiladilar va o'quvchilar ma'lumotlarni ko'proq qabul qiluvchilar sifatida ko'rinadi. Tarixdan kelib chiqadigan bu usul ko'plab ta'lim muassasalarida keng tarqalgan va ushbu metodlar orqali o'qituvchilar aniq bilimlarni yetkazish imkoniyatiga ega.

2. Interaktiv usullar: Bu usullarda o'quvchilar faol ishtirok etadi, masalan, guruh ishlarida, munozaralarda, rollsiz o'yinlarda qatnashish. O'quvchilar o'z fikrlarini ifodalaydilar, o'zaro muloqot qilishadi va bir-birlaridan o'rganadilar. Bu usullar o'quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlashlarini oshiradi, shuningdek, o'zaro hamkorlik va jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

3. Loyihaviy usullar: Ta'lim jarayonida o'quvchilar ma'lum bir loyiha ustida ishlaydilar. Bu usul o'quvchilarning ijodkorlik va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. O'quvchilar loyiha ustida birgalikda ishlash orqali jamoaviy ish ko'nikmalariga ega bo'lishadi va o'zaro muloqotni kuchaytiradilar. Loyiha usullari mavzuni chuqur o'rganishga va o'quv jarayonini yanada interaktiv qilishga yordam beradi.

4. Masofaviy ta'lim: Internet yordamida amalga oshirilayotgan ta'lim shaklidir. Bu usul o'quvchilarga istalgan joyda va vaqtda ta'lim olish imkoniyatini yaratadi. Distant ta'lim, ayniqsa, pandemiyadan so'ng keng tarqaldi va ta'lim oluvchilar uchun yangi imkoniyatlar eshigini ochdi. Ushbu shakl o'quvchilarga o'z vaqtlarini mustaqil ravishda boshqarish imkonini beradi.

Ta'lim usullarining afzalliklari va kamchiliklari

An'anaviy usullar afzalliklari:

- Faol va tizimli ta'lim: O'qituvchilar rejalashtirilgan darslar orqali o'quvchilarga aniq bilimlarni yetkazishadi, bu esa o'quvchilarga darsni yaxshi tushunishga yordam beradi.

- O'quvchilar uchun aniq maqsadlar: Har bir darsning maqsadi oldindan belgilangan bo'lib, bu o'quvchilarga o'qishni yanada maqsadga muvofiq o'tkazishga yordam beradi.

Kamchiliklari:

- O'quvchilar passiv holatda qolishi: An'anaviy usullarda o'quvchilar ko'p hollarda faqat tinglovchilar bo'lib qolishlari mumkin, ya'ni ta'lim jarayonida aktiv qatnashish ehtimoli past.

- Shaxsiy yondoshuvning yetishmasligi: Har bir o'quvchining o'ziga xos ehtiyojlari va fazilatlarini inobatga olish qiyin.

Interaktiv usullar afzalliklari:

- O'quvchilarning faolligi: O'quvchilar o'z fikrlarini ifodalash va o'zaro baham ko'rish imkoniyatini oladilar, bu esa ularning o'z-o'zini anglash va sog'lom raqobat muhitida muvaffaqiyatli bo'lishlariga yordam beradi.

- Mustaqil fikrlash va muloqot ko'nikmalarini rivojlantiradi: O'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifoda etishni o'rganadilar, shuningdek, boshqalar fikrlarini hurmat qilish va bir-biridan o'rganish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Kamchiliklari:

- O'qituvchi uchun ko'proq vaqt va resurs talab qiladi: Ushbu metodlarni muvaffaqiyatli o'tkazish uchun ko'p tayyorgarlik talab etiladi, bu esa o'qituvchilarning yukini oshiradi.

- Ba'zi o'quvchilar noqulay his qilishlari mumkin: Darsga faqat tinglovchi sifatida emas, balki faol qatnashchi sifatida kirish kerakligini bilish o'quvchilarda noqulaylik tug'dirishi mumkin.

Xulosa

Ta'lim usullari ta'lim jarayonining muvaffaqiyatli o'tishi uchun juda muhimdir. Har bir usul o'z xususiyatlari va afzalliklari bilan ajralib turadi, shuning uchun ta'limchilar o'z

darslarida turli usullarni birlashtirib, o'quvchilarning qiziqishini va faolligini oshirishlari lozim. O'quvchilarning ehtiyojlariga mos ravishda ta'lim usullarini tanlash, ularning shaxsiy rivojlanishiga, bilim olishga va mustaqil fikrlashga yordam beradi. Natijada, bu ko'nikmalar o'quvchilarni kelajakda yanada muvaffaqiyatli bo'lishlariga ko'maklashadi. Ta'lim usullarini yangilash va takomillashtirish, o'quvchilarning tasavvurlari va qobiliyatlariga mos ravishda amalga oshirilishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ismoilov, M. (2020). Ta'lim usullari: nazariya va amaliyot. Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta maxsus ta'lim vazirligi.

2. Muhammadjonov, R. (2021). O'zbekistonda ta'lim usullarining rivojlanishi. Tashkent: Ta'lim muassalari nashriyoti.

3. Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2018). Cooperative Learning: Improving University Instruction by Basing Practice on Validated Theory. *Journal of Excellence in College Teaching*, 29(3), 23-36.

4. Garrison, D. R., & Kanuka, H. (2004). Blended Learning: Uncovering its Transformative Potential in Higher Education. *The Internet and Higher Education*, 7(2), 95-105.

5. Yuldashevich, Sotiboldiyev Abduraxmon. "TALIM JARAYONI VA ULARNING VAZIFALAR." *Лучшие интеллектуальные исследования 33.3* (2024): 115-119.

6. Yuldashevich, Sotiboldiyev Abduraxmon. "PEDAGOG FAOLIYATINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI." *Лучшие интеллектуальные исследования 33.3* (2024): 110-114.

7. Сотиболдиев, Абдурахмон Юлдашевич. "МОДЕЛИРОВАНИЕ ЭЛЕКТРИЧЕСКИХ ЦЕПЕЙ С ПОМОЩЬЮ ПРОГРАММЫ ELECTRONICS WORKBENCH." *American Journal of Modern World Sciences* 1.5 (2024): 289-302.

8. Мадусманов, Акрамбой, and Комрон Акрамбойевич Мадусманов. "О повышении качества подготовки специалистов." *Вестник науки и образования* 13-1 (91) (2020): 94-97.